

СТАНОВИЩЕ

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ	
гр. ПЛОВДИВ	
Вх. № 7096	Дело № 22
Получено на 19.02.2025	

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен **“доктор”** по: **Област на висше образование:** 3. Социални, стопански и правни науки **Професионално направление:** 3.8. Икономика **Научна специалност:** Икономика и управление (селско стопанство)

Автор на дисертационния труд: Иванка Димитрова Димитрова
докторант (задочна форма на обучение) към Катедра „Икономика“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: „Институционални проблеми и предизвикателства на туроператорската и турагентската дейност“

Рецензент: от доц. д-р Ваня Кръстева Георгиева, Аграрен университет - Пловдив, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност

определен/а за член на научното жури със заповед № РД-16-1430/20.12.2024 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Развитието на туроператорската и турагентската дейност в България е от стратегическо значение за икономиката на страната, като същевременно е силно повлияно от институционалната рамка, законодателните промени и глобалните предизвикателства. Дисертационният труд поставя фокус върху ключови проблеми, свързани с координацията между различните институции, транзакционните разходи и правната регулация на бранша.

Актуалността на изследваната проблематика се обосновава с влиянието на регулаторните механизми върху конкурентоспособността на туроператорите и турагентите, динамичните промени в законодателната рамка на туризма в България и въздействието на глобални кризи като COVID-19 и войната в Украйна върху институционалната среда в сектора. Дисертационният труд аргументирано поставя тези въпроси, което доказва неговата научна и практическа значимост.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Основната цел на дисертационния труд е да идентифицира и анализира институционалните проблеми в туроператорския и турагентския сектор и да предложи решения за тяхното преодоляване. Изследването е насочено към оценка на институционалната среда и регулаторните механизми, анализ на координационно-управленската структура на туроператорите и турагентите, както и изследване на транзакционните разходи и тяхното влияние върху сектора. В него се идентифицират факторите, водещи до пазарни деформации, и се формулират препоръки за оптимизиране на институционалната рамка.

Хипотезите на изследването са аргументирани и обхващат институционалните промени, информационната асиметрия, разпределението на правата на собственост и транзакционните разходи. Методологическият подход включва институционален и дискретно-структурен анализ, сравнителен анализ на законодателството, статистически методи и емпирични проучвания, което осигурява висока надеждност на получените резултати.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертационният труд е добре онагледен с 15 таблици и 24 фигури, които представят ключови количествени данни и анализи. Таблиците съдържат информация за транзакционните разходи, институционалните промени и финансовите показатели, докато фигурите илюстрират динамиката на регулаторните процеси и въздействието им върху сектора. Графичното представяне допринася за яснота и по-добра интерпретация на основните изводи, като успешно комбинира количествен и визуален анализ.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Дисертационният труд анализира институционалните проблеми и предизвикателства в туроператорската и турагентската дейност (ТОТАБ) чрез неоинституционалната икономическа теория. Основните изводи показват, че честите промени в законодателството увеличават транзакционните разходи и административната тежест, което ограничава ефективността на сектора. Несигурността в регулаторната среда и информационната асиметрия затрудняват дългосрочното стратегическо планиране и конкурентоспособността на компаниите.

Емпиричният анализ разкрива високи разходи за вход на пазара, което ограничава достъпа на нови участници. Съществува и риск от търсене на рента, породен от недостатъчната координация между институциите и бизнеса.

Дисертацията предлага насоки за подобряване на институционалната среда, включително оптимизиране на регулаторните режими, насърчаване на дигитализацията и повишаване на координацията между държавните органи и бизнеса.

Дисертационният труд стъпва върху широка теоретична и емпирична основа, включваща изследвания в областта на институционалната икономика, анализи на регулаторните рамки в туризма и данни от национални и международни източници. Литературният обзор показва задълбочено познаване на съществуващите научни концепции и тяхното приложение в анализа на ТОТАБ. Използваните източници са актуални и разнообразни, като подкрепят основните тези и изводи в изследването.

5. Приноси на дисертационния труд.

Въпреки че в автореферата не е отделен самостоятелен раздел за приносите, от съдържанието на дисертационния труд могат да бъдат изведени научни и научно-приложни приноси, които допринасят за развитието на институционалния анализ в сферата на туризма.

Научни приноси

Дисертационният труд разширява приложението на неоинституционалната икономическа теория в анализа на ТОТАБ, като формулира концептуална рамка за изследване на координационно-управленската структура, транзакционните разходи и правата на собственост. Анализът идентифицира институционалните бариери и пазарните деформации, влияещи върху ефективността на сектора, и предлага класификация на техните въздействия.

Научно-приложни приноси

Разработена е методика за измерване на транзакционните разходи в ТОТАБ, която осигурява количествена оценка на административната тежест. Изследването предлага конкретни препоръки за подобряване на институционалната среда, включително намаляване на регулаторната несигурност и оптимизиране на административните процедури.

6. Критични бележки и въпроси.

Дисертационният труд на Иванка Димитрова Димитрова е задълбочено изследване с научна и практическа стойност. Въпреки това могат да се направят някои бележки:

1. Липса на задълбочен международен сравнителен анализ – Разгледани са институционални

проблеми в България, но по-широк анализ на успешни модели от други страни би допринесъл за по-добри изводи.

2. Оценка на регулаторните промени – Препоръките за подобрене са добре аргументирани, но би било полезно да се включи количествен анализ на ефекта от предложените мерки.

3. Ролята на дигитализацията – Макар да се споменава, липсва детайлен анализ на въздействието на технологиите върху институционалната рамка и административните процеси в туризма.

4. Взаимодействие между бизнеса и институциите – Би било полезно да се анализират добри практики в координацията между тях и възможностите за подобряване на регулаторната среда.

Въпроси към авторката:

- Как предлагате да се измерят и намалят транзакционните разходи в ТОТАБ?
- До каква степен предлаганите реформи могат да се приложат без законодателни промени?
- Какви конкретни технологични решения биха подобрили координацията между институциите и бизнеса?

Тези критични бележки не намаляват стойността на изследването, а единствено биха могли да допринесат за бъдещо развитие на темата.

7. Публикувани статии и цитирания.

Авторката е публикувала научни статии и доклади, отразяващи основните резултати от дисертационния труд, в специализирани издания и конференции. Те са насочени към институционалните проблеми и предизвикателства в туризма, като допринасят за научната дискусия в областта. Данни за цитирания не са предоставени.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на използваните и приложените от докторантката **методи на изследване, коректно проведените анализи, направените обобщения и изведените изводи**, считам, че представеният дисертационен труд **отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет** за неговото приложение.

Това ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува **положително** и да присъди на **Иванка Димитрова Димитрова образователната и научна степен „доктор“** по научната специалност **Икономика и управление (селско стопанство)**.

Подписите в този документ са заличени

във връзка с чл.4, т.1 от Регламент (ЕС) 2016/679

C (Общ Регламент относно защитата на данни).

Дата: 13.02.2025
гр. Пловдив